

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, Fieca una data pe septemana. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 8 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. cam 10' vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu înainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 89.

Brasiovu, 20/8 Noembre 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Senatulu imperialu.

Vien'a 13 Noembre. Din prim'a siedintia publica a parlamentului imperialu, carea dupa datin'a introdusa si aici se deschide mai nainte de audirea cuventului de tron, trecundu preste descrierea indatinatelor solenitati, care in spatiulu nostru celu angustu n'au locu, impartasimu urmatórele:

In cas'a de susu In. S'a c. r. archiducele Rainer ocupandu banc'a s'a de ministru alaturea cu ministrii c. Mensdorf, bar. Mecseri si cancelariulu ardelenescu c. Nadasdi, prin o cuventare scurta introduse pe principele Carlos Anersperg cá presiedinte si pe c. Kuefstein cá vice-presiedinte, denumiti de catra Mai. S'a si pentru sesiunea acésta.

Ocupandu acei doi magnati loculu lor presiedintele deschise siedinti'a cu unu cuventu nu numai mediuos, ci si plinu de elegancia retorica, si cu tóte aceste relative fórté scurtu, in care dupa-ce memorá glori'a armelor castigata in decursulu anului, indemnandu la credintia catra imperatu si devotamentu catra patria, provóca pe membrii la o noua activitate pe campulu legislativu, la regularea finantielor statului si la reforme in legislatiune, eara apoi incheia cu apostrofa pentru Domnitoru si Socia, dupa care adunarea se scóla intre vivate intreite.

Dupa aceea se constituie biroulu casei, eara la 12 óre siedinti'a se inchide.

A dou'a siedintia se prefige pe Mercuri 16 Nov. La ordinea dilei: Alegerea verificatorilor protocolului, cum si comisiunilor prevedute in regulamentulu casei.

Cas'a deputatorilor se aduná pe la 12 óre. Siete ministrii si vice-cancelariulu Reichenstein se aflá pe bancele lor. Publicu nu pré mare. Ministrulu de statu introduce pe Dr. Hasner cá presiedinte, de Hopfen si Conrad Schmidt cá v.-presiedinti denumiti si pentru acésta sesiune.

Presiedintele Hasner tiene o cuventare, a carei partea cea mai mare este fórté interesanta, inse numai pentru aceia, cari dupa studiu indelungu si seriosu au petrunsu in natur'a cestiunilor ce 'si astépta deslegarea si carii sunt dedati a privi situatiunea de astadi a monarchiei si a tieriloru din care este aceea compusa, dintr'unu punctu mai inaltu. Simburele acelei cuventari ni se vede a fi, cá atatu legislatiunea, catu si regimulu si locuitorii se se ocupe mai multu numai cu politic'a din laintru, cu imbunatatirile de acasa, cu consolidarea in tóte privintiele, cu desvoltarea constitutiunii. Candu vomu ajunge aceste scopuri, atunci imperiulu va fi tare si in afara; eara a se luá cineva in politic'a din afara dupa sistema si a nu baga de sama, ca geniulu timpului nu sta in sisteme, acést'a ar' fi o mare eróre. Puterea celoru mai mari genii sta intru a se sci folosi de neajunsele si erorile altora la timpu oportunu, cum si a nu perde din vedere, ca tractatele au devenitu eftine cá alunele, eara actele de statu sunt supuse la prescriptiune (paragrafia, Verjährung) cá ori-ce lucruri bagatele. Deci nu este bine a se luá cineva dupa visionari si fantasti scl.

Incheierea la 12^{1/2} óre. In siedinti'a de Mercuri la ordinea dilei: Formarea sectiunilor, alegerea secretarilor, buroului casei, a verificatorilor si a comitetului de petitiuni. —

Dela diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a 108 din 1 Octobere. (Continuare). Baritiu: Dupa celea ce s'au cuventatu de o parte si de alt'a asupr'a celui mai importante § din legea electorale, eu me voliu margini a incercá o contielegere cu dlu coleg'a Koronka numai in cifre seci; — me voliu abate cu totulu de pre campulu istoriei, care-mi sémana unui codru mare desu, unde pré usioru se póte cineva pierde; si cu atatu mai vertosu in istori'a patriei nóstre, pre care inca nemenea nu a scris'o cu critic'a unui Macouley.

Trecerea in istoria ar' insemná a ne face numai infruntari reciproce, a iritá spiritele. Eu me indestulescu a trece la amendementulu dlui coleg'a reg. Koronka.

Domnialui cere in acelu amendementu, cá se se mai adauga inca unu numeru de deputati din trei jurisdictiuni si din cateva orasiele; o spune inse limpede si lamuritu in decursulu vorbirei sale, ca „ou acést'a doresce a imulti elementulu natiunei sale magiare si secuiesci in dieta.“ —

Pré frumosu! Din punctu de vedere alu domniei sale, dorinti'a e justificata; eu inse-mi iéu indrasnéla alu intrebá, déca cu privire la totalitatea locuitoriloru din Transilvani'a, 2 milióne sunt de ajunsu reprezentate in diet'a Transilvaniei asia precum le vedemu astadi, s'an nu sunt? eu sum astrinsu a respunde a-ci cu „da,“ — aceste dóue milióne de suflete sunt de ajunsu si prea bene reprezentate cu acestu numeru de deputati, — apasu „deputati“ si nu me cugetu la regalisti — ad. cu 125. —

Me provocu la tóte dietele, la tóte parlamentele Europei, si nu credu ca-mi va aretá cineva 2 milióne s'au unu numeru a proportiune reprezentatu atatu de bine, precum e reprezentata Transilvani'a. De se va provocá cineva la dietele trecutului, prin urmare la dreptulu istoricu si va dice: 310 erá numerulu membriloru in diet'a Transilvaniei pana la 1848, eu i voliu respunde: asia este; inse deputati alesi erau numai 96 éra celialalti erau toti denumiti intr'unu feliu séu altulu. Prin urmare manecandu din dreptulu istoricu, inse cu privire la totalitatea poporului Transilvaniei si fora neci o distinctiune de nationalitate, nu avemu se pretindemu unu numeru mai mare de reprezentanti alesi.

Acum inse me oprescu la cuventulu „natiune, nationalitate.“ — Mi-s'a parutu — credu ca nu me in sielu — ca dlu colega, candu a pronunciatu cuventele: „egyenlő viszonyban“ a cerutu o representatiune proportiunata, impartita dupa natiunele politice, numerulu 4. Acést'a eu nu potu se o numescu alt'a, de catu „votum curiatum“ cum erá pana la 1791. — In momentulu acést'a eu nu am nemic'a in contr'a; mi iéu inse volia a intrebá, déca acestu votu s'ar' aplicá si mai departe, d. e. in Ungari'a, séu si in monarchi'a austriaca intréga, dupa natiunitati, ce s'ar' intemplá?

Eu lasu intieptiunea moderata a dlui coleg'a Koronka se judece urmarile. Si cu tóte acestea voliu se concedu domniei sale, ca cele dóue natiuni, magiar'a si secui'a, nu sunt de ajunsu reprezentate; me tieniu inse de cifr'a 125, repetiundu, ca tier'a este fórte bine reprezentata, atunci trebue se fia un'a séu alt'a din celalalte dóue mai bine reprezentata, si prin urmare in locu de a imulti numerulu 125, ar' trebui se rumpemu din o parte séu alt'a mai bine. — Mi iéu indraznéla a recomandá si acésta impregiurare in deaprópe consideratiune a dlui reg. Koronka.

Mai departe me reintorcu la cuventele, cari le aflu reapucate de comisiunea dietale pregitatória de proiectulu legi electoralí si primite de a le sale, cari cuvente inse din capulu locului sunt si ale regimului Mai. Sale: „Deputatii . . . se voru alege dupa o impartire proportiunale, basata atatu pre respectarea drepturilor politice, esercitate si pana acum, si a numerului locuitorilor, catu si pre privintie de teritoria si de economia de statu, in urmatoriulu tipu etc. —“ (Vedi proiect. reg.).

Neci unu cuventu de „natiunalitate!“ Cu tóte acestea se vede man'a, séu manile, cari au elaboratu acestu proiectu de lege, cum au impartitu astufeliu, cá se faca parte la fiacare nationalitate, candu s'a ganditu la censu, candu s'a cugetatu la proprietatea de pamentu candu si la numerulu locuitorilor dupa natiunitati, toti acesti factori i-a consideratu. Déca nu a esitu altufeliu calcululu, noi, carii stamu a-ci, suntemu mai pucinu de vina, pentru-ca astufeliu de calculu nu ni-s'a impartesitu neci odata nóue. Déca dlu coleg'a va fi in stare a scóte la lumina respectivele cifre, dupa cari se potemu combiná acestu principiu, atunci si pre mene me va indetorá fórte multu. — Eu deocamdata mi voliu luá indrasnéla a citá alte cateva cifre seci, scóse inse pre cale oficiósa, pentru-cá din aceleasi se se cunósca, pentru-ca eu nu me potu invoi cá la nesce orasie mitutele, cari abia numera cate 1500, altele 2000 séu multu 3000 suflete, se li se mai dè representatiune inca cu cate unu deputatu, — dicu de orasiele qua tales, — candu o cetate, cum este Clusiulu, care are 17.496 suflete; cum este Brasiovulu cu 22.000 suflete; Sibiulu cu 14.000 suflete, — au tóte numai cate doi deputati, si candu tocmai din contr'a considerandu totu felulu de proportiuni, cate numai póte se iè omulu in acestu amestecu de natiunitati si clase ale tieriei, — apoi déca este a se cautá undeva veru o asuprire, acést'a ea se cautá acolo, unde Csik-Szered'a cu numai cateva suflete are unu deputatu, Oláhfalu érași cu cateva suflete, are deputatu, Ilyefalva unu deputatu etc. — Acum, déca noi din consideratiunea populatiunei amu voli se damu inca cate unu deputatu la asemenea orasiele, atunci intr'adeveru ca petitiunile acelea, venite la dieta dela unele comune pentru de a fi reprezentate in dieta, ar' avé locu, — si am debui se damu dreptu si propunerei dlui dep. Popea; — si asiú mai dá inca si la alte orasie si sate insemnate, precum sunt: Scarisiór'a cu 4087 locuitori, Abrudu-satu cu 4178, Buciumulu cu 3851, Albacu cu 3961, Sohodolu cu 3550, Bistri'a cu 3185, Ponorulu cu 2166, Lupsi'a cu 2491 locuitori sel. —

Combinandu astufeliu dupa cifre uscate proportiunea locuitorilor, este dloru in adeveru preste putentia, cá la astufeliu de satutie se se lege cineva cu mani cu pitióre de natiunalitate, mai cu séma candu in orasielele acelea este flotanta natiunalitatea, dar' este flotantu si censulu intru atát'a, catu socothindu cineva, ca va se venia unu deputatu de natiunalitatea mea, me pomenescu odata, ca se tramite unu deputatu de cealalta natiunalitate. —

Asia dara rogu pre dlu coleg'a, reg. Koronka, cá se mai lasamu cate ceva din ambe partile inca si in man'a destinului, pentru-ca calcululu ómenescu merge numai pana la unu locu, si acolo sta, — si numai prevedinti'a merge mai departe si totu mai de parte. De altumentrea multumescu dlui coleg'a Koronka, ca a desceptatu in mene nesce souveniri doreróse, cari inse cu starea presenta in catuva mi-s'au alinatu.

Domnii miei! Astufeliu de intieptiesce este calculata a-ci representatiunea deputatiloru (intieptiunea o iéu in intielesulu politice de statu), in catu nu este cu potintia, cá o natiunalitate se apuce in acésta dieta, in acestu corpu legislativu, de asupr'a celeilalte. — Adaugemu, ca cei 40 de regalisti, rezervati corónei spre denumire, sunt érași unu me-

diilocu pré bunu pentru-cá se balanseze dupa impregiurari cumpan'a séu la o natiune séu la alt'a. —

De-ci eu dupa tóte acestea consideratiuni, me vedu astrinsu tocm'a spre a castigá si timpu pana la o lalta impartire a tieriei, a votá pentru tienerea neschimbata a §-lui 10 precum a esitu acelasu din manile comisiunei. (Bravo!)

Balomiri: Modalitatea de alegere in intielesulu operatului comitetului jace in dreptulu istoricu, in constitutiunea vechia a Transilvaniei. Constitutiunea vechia a Transilvaniei cuprinde deosebiri in privint'a dreptului politicu, individualu, nationalu, teritorialu sel. Pe temeiulu acest'a au avutu unele cetati séu orasie nu numai dreptulu de a fi reprezentate in dieta prin deputatii loru proprii, ci si jus gladii, va se dica: dreptulu de a judecá la mórte; si acést'a se trage din evulu mediu. Mai incolo dice, ca

dupa diplom'a din 20 Octobre 1860 nu se mai poté aplicá modalitatea de reprezentantia in intielesulu acél'a.

D. Balomiri mai socotesce, ca Obert nu pricepe sub cuventulu „cetatiénu,“ de catu industriasi si comercianti, si facia cu posesorii vrea cá acestia s'a fia mai bine reprezentati in dieta. Elementulu cetatienescu e tare in Parisu, Vien'a, Germani'a séu Itali'a, in Transilvani'a inse comerciantii ei industriasi facia cu posesorii sunt cu totulu ne-insemnati in oatu li se cuvine o reprezentantia cu multu mai mica in dieta, de catu posesoriloru. Prin urmare Bereczk, Ilyefalva, Szék, Oláhfalu, Csik-Szereda etc. cu 1000—2000 locuitori se nu fia asia reprezentate cá alte cercuri de alegere cu cate 20--30.000. „Eu din punctulu acest'a de vedere asiú fi de parere, cumca orasielele acestea tóte se se stérge, si numai Sibiulu, Clusiulu si Brasiovulu se fia reprezentate cu cate 2 deputati, (Dr. Teutsch: Si Hatiegu! — Ba Hatiegulu nu, dle Doctoru!) ér' celalalte orasie se fia reprezentate cu cate unu deputatu. Acést'a ar' fi dorinti'a mea; inse ca totusi dreptulu acest'a istoricu sa nu-lu vatemu nu facu propunere cá se fia numai acestea reprezentate, fara pe longa orasiele si cetatile propuse de minoritatea comitetului, mi iau indrasnéla a propune inca urmatórele: Naseudu, Dobr'a, Rodn'a, Trascau si Satulungu. (O voce: Salisoe! — „Saliscea e propusa in operatulu minoritatii. Ceea ce este in operatulu minoritatii se remana). Apoi observa dlui Baritiu, ca temeiulu de representatiune nu jace in numerulu locuitorilor, ci in interesele deosebite. Si déca in Transilvani'a interesele deosebite nationale, industriale, comerciale, confesiunale etc. se voru considerá, atunci Transilvani'a in diet'a acést'a cu 125 de deputati nu e reprezentata de ajunsu si e temei, cá si pentru aceea — dar' mai cu séma facia cu numerulu regalistiloru, se se imultiésca numerulu deputatiloru. — E sprinjitu. —

Negrutiú propune, ca si Blasiulu se fia provediutu cu representatiune propria in diet'a tieriei, cá unu locu unde nu numai literatur'a, dara si industri'a este in flóre. (Ilaritate).

Presied.: „Acésta propunere nu se póte aduce sub votisare, pentru-ca Blasiulu e recomandatú deja de votulu minoritatiei, cá se capete deputatu propriu. —

Koronka. Dupa o vorbire érași fórte lunga si plena de citatiuni latinesci, — in carea fú intrerumpu de dlu presiedinte dietale cu blande cuvente: „Talán igen messze eltérünk a tárgytól t. kir. hiv. ur!“ — propune, cá comun'a Toroczko se capete reprezentante propriu in dieta. Se springesce! —

Zimmermann votésa pentru remanerea si primirea neschimbata a proiectului regimului. —

Gaitanu: Inaltu Presidiu! Asupr'a basci representatiunei tieriei, care dupa parerea mea ar' fi se se punia de fundamentu la legea electorale, si respective la § 10, ce stá la ordinea dilei, s'a pronunciatu de catra in dieta sententi'a, de-si nu de mórte, dara de amanare, cu ocasiunea desbaterci § 3 din propunerea regimului. Eu dara nu voliescu cá se ostenescu atentiunea inaltei case cu óre-care propunere la acestu §. Caus'a, pentru care m'am insinnatu la vorbire este cu totulu alt'a. Despre o parte este aceea, ca am vrutu si eu se-mi dau parerea despre fiitórea formare a cercurilor electorali, in thesi; ér' de alta parte, cá se nu treou cu tacerea unele spresiuni, ce s'au facutu de unu domnu antevorbitoriu in vorbirile sale in acésta siedintia.

Principiale, cari s'au primitu de comitetu in introitu la § 10 alu propunerei regimului, sunt pentru mene neindestuitorie, ca-ci, desi recunoscú, ca rezultatulu alegeriloru de deputati la sesiunea presente reluptatu de natiunile recunoscute dupa ordinea dietale séu ocerurile electorali e multumitoriu desi nu pre deplinu totusi nu me potu multumi, pentru-ca

principiulu reprezentatiunei natiunali este retacutu, si pentru-ca principiale espresse, dupa cari s'au formatu cercurile electorali, nu sunt intemeliate pre dreptate, nu sunt de viétia! — Eu dloru traiescu in acea convingere, ca déca are se se respectése o fientia ratiunale, atunci trebus mai antaniu se se recunósca existinti'a ei. Eu vréu dar', cá in legea despre reprezentanti'a tieriei natiunali recunoscute in tíera, si respective natiunea romana, se-si aiba espresiunea inarticularei, — si nu me multiamescu cu unu resultatu reesitu numai din templare — asia dicundu din cercuri! — Dòmniloru! reprezentanti'a tieriei e personagiulu tieriei, — aici 7e loculu dara, unde se aparia persón'a morale a fiacarei natiuni inarticulate! — Cercurile electorali, cari ar' fi se se faca candu s'ar' primi principiulu reprezentatiunei natiunali, pentru fiacare natiune ar' trebui se fia deosebite, nu ar' trebui cá unu cercu electoralu alu unei natiuni se concada in cerculu celeialalte natiuni, ci pentru fia-care natiune ar' trebui se se arondese deosebite cercuri electorale dupa nesce factori de viétia, cum i va statori o natiune pentru sine. Parerea mea dara e, ca numai principiulu natiunali e multiamitoriu, — 1) din acelu punctu de vedere, ca numai atunci se da espresiune inarticularei natiunei romane, cá natiune recunoscuta de statu, si 2) pentru ca in diet'a Transilvaniei, atatu acum, catu si in venitoriu mai multu vomu avé se vorbimu despre impartirea saroineloru publice, de catu despre impartirea binefaciloru publice. (Bravo!)

Acest'a este interesulu celu mai mare, dloru, cá se nu se asuprésca o natiune mai multu de catu cealalta, si cá se nu se puna pe o natiune, — dupa cum au facutu dietele Transilvaniei in trecut, — tóte sarcinele in emolumentulu celorlalte natiuni, Acést'a, dloru, este totu deodata si basea cea mal drépta la reprezentantia, ér' nu cea recomandata de dlu reg. Koronka, ca déca suntemu 4 natiuni, se impartimu reprezentanti'a tieriei in cuartalitati. O cheia de reprezentatiune cá acést'a propusa de Dni'a S'a, o vede ori si cine, ca este nedrépta, si neci cu parerea mea nu se póte invoi. Dlu Baritiu a intrebatu pre dlu reg. Koronka, ca déca domnialui cere reprezentantia nationala, atunci se i dè deslucire, déca vrea se se întórca la votulu curiata séu ba? Dlu reg. Koronka mi se pare ca nu a intielesu intrebarea, ori a vrutu se tréca cu tacerea respunsulu la acésta intrebare. Eu din parte-mi, care consentiu cu dlu Koronka in reprezentanti'a nationala, respundu dlui Baritiu, cumca neci decum nu vréu, cá se avemu votu curiatu; vréu si atunci, cá maioritaea se hotarésca, si déca asiu voi se legu ceva de espresiunea reprezentatiunei nationale, atunci asiu fi hotaritu, cá natiunea romana se aiba votu curiatu, candu ar' fi de exemplu se i se scóta limb'a din afacerile publice (Ilaritate). Inse o asemenea propunere s'a priimitu in desbatarile trecute ale inaltei diete, ca s'a datu minoritatea voia a recurge in contr'a votulu majoritatii la tronulu Mai. Sale, ceea ce in adeveru eu nu asiu fi partinitu, pentru-ca recursulu acest'a póte avé urmari triste pentru tíera." — (Capetulu va urmá).

— Brasiovu 19 Noembre. Astadi dupa servitiu Ddiescu in onórea onomasei Mai. Sale pré inaltimei imperatése Elisabeta, patróna si mam'a popóreloru monarchiei, se tiene serbstória si se tiene si adunarea generala a Reuniunei fem. rom., alu carei resultatu ilu dorimu se fia mai imbucuratoriulu de catu alu celoru trecute. Vomu refera.

Pana atunci aducemu la cunoscintia:

Asociatiune romana. Cu nespusa bucuria primiramu statutele „Societatii pentru literatur'a si cultura romana in Bucovina“ intarite in urm'a preanaltei decisiuni din 6 Maiu a. e. La Nr. 16570/1239 20 Augustu. Unulu si acelasu scopu se venéza dar' astadi de tóte trelele nóstre societati, caroru le uramu cele mai grandiose rezultate! Si precum trinitatea se afla in unitate in scopu, dorimu, cá si unitatea se se afe in trinitate, dandusi tóte man'a spre a propasi mai lesne, mai securu si mai curundu cu poteri unite si solidarie la scopulu comunu; si prim'a necesitate a culturei limbei romane: conceperea unui dictionariu dupa analogi'a celoru academice, imbogatitu cu tóte recerintiele limbistice unificate, se dè cerulu, cá se fia inca estufimpu obiectulu solidariei intreprinderi unite atatu in mi-diolóce materiali catu si in cele spirituali, contribuindu fia care la compunerea unui corpu de literatori comunu, care sprijinitu se se si opuce de vindecarea primei acestei necesitati pentru cultura!

Calindariulu pentru poporulu rom. pe a. 1865 pe care 'lu pre'nsiintiaseram cu alta ocaziune coprinde afara de in-datinatela parti constitutive a le lui inca si urmatórele materii:

Ioanu Maiorescu (mai multe trasuri din viétia lui, culése de G. Baritiu).

Dora d'Istria (Elen'a Ghica, trasuri din viétia 'i si estrase din scrierile ei).

Scóla nationala de medicina in Bucuresci.

Ceva despre stricarea limbei.

Din poesiile lui G. Tautu (Iasi 1862): Tiér'a mea. — Respop'a.

Pretulu 25 cr. v. a. Dela 10 esempl. 1 rabat.

Se póte trage deadreptulu dela editorii Römer & Kamner de aici, séu prin ori-cari librarii.

— Imanigele barbatioru istorici renumiti mai ver-tosu ale acelor'a, cari facu epoca de dulce memoria in istori'a unei natiuni, a le popularisá, insemnédia a popularisa totuodata si virtutile si faptele aceloru barbati. Dlu redactoru alu „Aurorei Romane“ primi asupra si a face acést'a, si vedemu cu suprinde primulu succesu esitu la lumina. Pe renumitul erou romanu din Maramuresiu Ioane Dragosiu, care in an. 1359 esindu cu o parte de romani din leganulu nascerii emigrase in Moldov'a si intemeiasé cá I. principe domni'a Moldovei, — ilu litografá fórté bine si maiestosu, in catu póte servi de ornamentu nu numai nationalu ci si artisticu in locuintie romane.

Formatulu e fórté corespundiatoriu si nu lase nemica de a se critisa.

Pretulu portretulu pe chartia china a 1 fl. 50 cr. ér' velina 1 fl. Concursulu caldurosu alu onoratulu publicu va servi de indemnulu la continuarea acestui propusu demnu de spriginitu din tóte partile.

Din giurulu Belgradului cá tíer'a vinului.

Mai in septeman'a trecuta se tienù culesu viiloru — care in estu anu esi fórté miseraveru; caus'a fù, ca-ci in Octobre 4—5 si mai alesu in 7 o bruma infricosiatu pe strugurii, cari nu erau inca dulci, ii opari si rosi. — Ómenii cei mai be-trani n'au pomenitu vreodata se mai fi brumatu, candu adeca prea mica parte a struguriloru era cópta.

Ca-ci de s'a si mai intemlatu de in 5 séu 6 Oct. au brumatu, strugurii — inse neci una data nu au fostu asia de necopti, cá in acestu anu. — Ploile celea dese si multe pré cum si recelile cele indelungate tóta productiunea acestui anu cu 3 septemani o au fostu intardiata — si asia culesulu din estu anu esi prea miseraveru atatu in cuantitate catu si in calitatea lui. Unde anu, si mai nainte se capetá cate 500 ferii, acum abia esira 50. — Posesorii cei mai mici de vii, cate 10 ferii pana 30; fórté rari, cari au qulesu 100 ferii de mustu. — Posesorii cei mai mari, cari anu ayura cate 2000 pana la 3000 ferii, abia au acum 300 apoi pretiu mustulu dobenditu este 80 cr. v. a. — Acum déca se va considera, cumca in anulu acesta respective in véra trecuta esundarile apeloru causara mare dauna in grane fenatie, multe cucuruze romasera parte odata numai, parte neci una data separte, — apoi brum'a cea neindurata tóta speranti'a de culesu bunu ni o prefacù intru nemica. — Din acestea lesne se póte cunosce miseri'a in care se afla economulu de pe locurile aceste facie cu esecutiunea militaria pentru scoterea contributiunei, care tocma acum e in activitate pe locurile acéstea.

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a. In 13 séra se aflá o serata alésa la min. Schmerling de principi si tóte notabilitatile senatulu, care tienù pana la mediu de nópte. Lumea negutiatorésca inse e struncinata ér' de fric'a nóuei crise si falimente urmate in Vien'a, Triestu si Parisu, unde banc'a Rougemont de Loewenberg se dede falita cu 14 milióne.

Solulu Meternicu plecá la Parisu cu instructiuni de a ingrigi pentru cointielegere cu Napoleonu.

Actulu de pace cu Dani'a s'a ratificatu si diet'a Daniei inca la primitu. Trupele de voru retragi din Iuti'a si Schleswigulu remane acum totu germanu pana la districtulu Ribe, din care numai partea nordica se alatura la Iuti'a si Dani'a.

Cronica esterna.

In ITALIA se totu continua cuventarile in parlamentu asupr'a conventiunei si min. prim. L'amarmora o spuse verde in siedinti'a din 12 Nov., ca s'inte parere de reu, cumca mai inainte si densulu erá in contr'a conventiunii, pre candu acuma e convinsu, ca unirea Italiei nu se mai póte defare, fiinduca Napoleonu va adiuta pe Itali'a, cá se devina si in posesiunea Venetiici, fiindu ca sperésca, ca Austri'a se va puté misca la nóue hotariri in privinti'a acésta. — Cu tóte ca s'au inorisu preste una 100 oratori la desbataria pentru conventiune, totusi numai e indoiéla despre primirea ei. —

ROMANIA. Bucuresti 5 Noembre. (Continuare). Tierile romanesti sunt ca si Transilvania, ca si Ungaria, mai multu fisiocratic, prin urmare economi'a intru toate ramurile ei este aceea, care pana acum tiene pe locuitori si pe statu; de aceea si comerciulu lor neasemenatu mai mare de catu alu dv. se porta par excellence in produse crude. Deci deca produsele n'au pretiu bunu, seu se cauta reu, comerciulu trebuie se sufere. Acestu casu este si astadi. Lasu ca in tierile apusene recolta fu de suferitu, dar' apoi portulu Odesei cu granatie rusesci multu mai bune si mai bine grijite de catu cele romanesti se lupta pe vietia pe morte spre a ruina portulu Galati si Braila. Pentru-ca se pricepeu ce insamna a ruina negutiatoresce porturile romanesti prin concurentia, trebuie se vorbim e arasi in cifre statistice.

In a. 1861 importulu totalu de manufacte, fabricate si produse straine in ambele Principate romanesti a fostu de lei: 179 milioane 290.715 seu aproape 30 milioane fiorini v. a.

In acelasi anu 1861 esportulu din Principatele romanesti in tieri straine a fostu de lei 273,603 608 seu la 45 milioane fiorini v. a.

Scotiendu cifra importului din a esportului, bilantiulu generalu aratatoru de comerciulu tieriloru romanesti se pote numi in adeveru stralucitu, pentru-ca au ramas cu 15 milioane fiorini in pungile locuitoriloru mai multu, de catu au datu ei la straini mai virtosu pe fabricate si manufacte.

In privinta acestui bilantiu trebuie se mai observamu anume, ca in acelu anu numai din cereale s'au vendutu in afara de 195 milioane 612.873 lei, eara din animale de 23.962.212 produse de animale (lana, pei, seu etc.) de 37,613.379 si lemnarii aproape de 3 milioane lei. Cu alte cuvinte, articuli cei mai insemnati de esportu sunt cerealele, animalele si produsele lor. Ei, dara nu trebuie se trecemu cu vederea, ca tocm'a esportulu din a. 1861 in asemenare cu celu din 1860 fu mai josu cu 40 milioane lei; deci din acesta cauza noi abia asteptamu ca se esa din biroulu statisticu alu acestoru tieri inca si tabelele statistice comparative pe anii 1862 si 1863, pentru-ca locuitorii se vedea unde mai stau si cu economi'a, si cu comerciulu lor. Atunci oris'a de astadi, (care totdeauna se pregatesce cu ani inainte) se va pote explica si mai bine.

Pote fi ca bilantiulu generalu va esi totu favoratoru inca si pe anii din urma; se pote; aici inse eara si nu trebuie se perdemu din vedere, ca in timpuri, candu referintiele politice ale tierii sunt critice, precarie, nesigure, candu lupta partiteloru compromite creditulu publicu, atunci capitalurile castigate seu se dau afundu, se ascundu in case de feru si in fridele muriloru de case, seu esu inafara pe ascunsu fara nici o scoire a vamiloru dela fruntare in sume de multe milioane si asia in totu casulu esu din circulatiunea comuna, de unde apoi urmesa totu crisa. Intru adeveru, facia cu unu bilantiu atatu de stralucitu numai asia ne potemu explica lips'a cea mare de bani in tierra. Boieri, calugari, greci, evrei, speculanti de tota plas'a iau ascunsu ori iau scosu afara.

Sciti ca dobenda legala in Romani'a intraga este 100/0, eara nu 5 seu 6 ca la dv.; astadi inse si cu 180/0 este prea anevoia de a gasi bani imprumutu, pentru-ce? Pentru-ca lipsesce creditulu, banii nu esu in circulatiune. Sciti earasi, ca acosta tierra nu 'si are monet'a s'a propria, ci dela aceeași poporulu a mai pastratu inca numai numirile din vechime, precum leu, aspru, para, lascaia; eara monet'a cerculatoru tota e straina si anume in partea cea mai mare austriaca, precum e galbinulu, douadiecerulu, firirica (pitiu'a) gologanii (crucerii cei vechi) de arama etc., apoi turcesca, rusesc si de trei patru ani incocce forte multa moneta francesca; inse p'intre acestea patru feluri de monete dela patru imperiuri mari mai vedi ici colo si talcri prusienesci si lire italianesci. Ce vi se pare inse, cum se complana diferentiele cursuriloru la atatea soiuri monete de auru, argintu si arama? Pre adesea prin insialatiune si mai totdeauna spre pagub'a producitoriloru, prin urmare a poporului, de care nu te vei mira deca intre galbinulu austriacu, imperialulu rusescu, lir'a turcesca (de 62 lei) si napoleonulu francescu (51 lei) nu pote se afle diferentiele de valore si de cursu si prin urmare adesea mai bine se retrage din vreo daravera de catu ca se fia insielatu. Mai adauge la acea calamitate, ca aceeași moneta in Tier'a romanésca si in Moldov'a are cursu forte diferitoru, (Va urma).

Nru 29017 1864.

PUBLICATIUNE.

In lun'a lui Martiu se va face o intregire noua de armata, la care sunt chiamati toti tienerii nascuti in anii 1844, 1843, 1842, 1841 si 1840.

Dia, in care se va incepe conscrierea in comune pentru oblegatii de a milita, se va face pretutindené mai inainte cunoscuta de catra deregatoriile locali.

Acei tieneri dara, carii se afla in unele din aceste cinci clase, se se ingrijésca de tempuriu ca se se conscria in registrele comunale, ca ci la diu contra voru veni in periclu de a fi chiamati in anii urmatori si inolati candu le va fi servitulu militare cu multu mai ingreunatoriu.

Care cugeta ca are o pretensiune legale de eliberare se 'si procure inca de timpuriu documentele cerute, si se le inmanue in terminulu prefistu si eventualu se le intregésca dupa instructiunea data loru de catra judii tractuali, inspectorii, duloni si comisarii magistratuali, pentru-ca reclamatiunile defectuose si tardie nu se voru mai respecta.

Blanchetele tiparite prescise pentru testimoniile si informatiunile parochiali despre familii se voru capata dela judii tractuali indigeni, inspectorii, dulonii si comisarii magistratuali bucat'a cu 5 cr. v. a., carii totuodata sunt obligati a sta intru ajutoriu reclamantiloru spre asi instrua dupa cerintie petitionile lor.

Si acei carii se tienu de a 2-a seu de un'a mai inalta din cele cinci clase prochiamate, si care presentanduse odata seu de mai multe ori, s'au dechiaratu de liberi dupa lege s'au de neapti, seu implininduse numerulu contingentulu s'au dimisu ca supernumerari, trebuie se 'si repetésca reclamatiunile pentru eliberare, seu se vina la asentare, ca ci la diu contra 'si voru pierde pretensiunile, se voru prinde si asentá, pentru-ca toate eliberarile au valore numai pe tempulu acelei intregire de armata pentru care s'au datu.

Dupa-ce consemnarile comunale s'au finita si spre substernerea reclamantiloru si cereriloru de eliberare s'au afistu in locu publicu, seu s'au cetitu; e iertatu fia cui a cautá in ele si asi face reflexiunile sale in contra, seu asi inainta cererea de eliberare.

Deca acele acolo nu se voru considera, le va poté aterne comisiunei miste de eliberare si de acolo a recurge in terminu de 14 zile la guvernulu regescu.

Acel care e chiamatu la asentare si fora de a se poté escusa de ajunsu nu se infaciosiadia, ba neci nu reclamédia, se va considera si pedepsi ca fugariu, si care i va sta in ajutoriu, ca convinovatu.

Acel care va prinde unu fugariu primesce dela statu 24 fl. v. a. carii inse se voru rebonifica din proprietatea obligatulu de a milita si a compliciloru lui.

Care voliesce a se elibera prin depunerea tacsei de 1200 fl. v. a. trebuie se incunoscintiedie deregatori'a asia de tempuriu, ca dupa resolutiunea priimita se pota solvi sum'a numita in cas'a perceptorale c. r. pana nu si au inceputu lucrarea comisiunea mista de eliberare in cerculu respectivu, ca asia se pota arata comisiunei certificatulu dela casa.

Sabii in 15 Octobru 1864

3—3

Dela guvernulu regiu transilvanu.

Insciriare.

Ne dam onorea de a face cunoscuta, ca depoulu de chartia ce au sustienutu dn. D. Kisling in tirgu straeloru, le am predatu dlui Stefanu de Remenyik.

Multiamindu pentru confientia pana acum daruita, rugamu de a ne impartasi de densa si pe viitoru.

Priv. c. r. mech. fabric'a de chartie de Orlatu.

In relatie cu aviso de mai susu, me onorediu de a anoncia, ca am unu asortimentu de totu felu de chartie si sunt in stare de a efectui cele mai intinse ordine, cu pretiurile cele mai estine.

Depoulu fabricei de chartia de Orlatu in Brasiovu.

Stefanu de Remenyik,

1—3

piatia tergului Nr. 326.

Cursurile la bursa in 18. Noembre 1864 sta asia :

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 56 cr. v.
Augsburg	—	—	116 " 25 "
London	—	—	116 " 40 "
Imprumutulu nationalu	—	—	79 " 70 "
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	70 " 85 "
Actiile bancului	—	—	782 " — "
" creditulu	—	—	177 " 60 "

Obligatii desarcinarii pamentulu in 15. Noembre 1864 :

Bani 71.50 — Marfa 72.—

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
JOANNE GÖTT.